SZÁMVITELI INFORMÁCIÓK NÖVEKVŐ FONTOSSÁGA

KISS ÁRPÁD

Kulcsszavak: információszolgáltatás, információ felhasználás, számviteli oktatás.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az agrárszakemberek számviteli ismereteinek fogyatékosságai sok nehézséget okoztak már a döntések megalapozásában, a kapcsolattartásban, kommunikációban, a pályázatok előkészítésében és az azokkal kapcsolatos igények kielégítésében és így tovább. Ezért szükséges a lineáris képzés kezdetekor mérlegelni, vitatkozni a számviteli oktatás kívánatos és lehetséges megoldásairól. Nem szükséges bizonyítani, hogy az agrármérnökök megfelelő számviteli ismeretek híján eleve versenyhátrányban lesznek a 2007-2013. évi, majd ezt követő változásokban a globalizálódó piacokon, a versenyképesség fokozására irányuló – kihívásokkal számoló – stratégiák kidolgozásában. Ebben fontos a számviteli információk felhasználásának, a számviteli munka kereteinek, eszközeinek, területeinek a megismerése.

BEVEZETÉS

Napjainkban a magyar felsőoktatás, és ezen belül az agrár-felsőoktatás legalább három szempontból is a teljes átalakulás képét mutatja. A mennyiségi változás következtében a felsőoktatásban tanulók létszámának robbanásszerű növekedése tapasztalható. A nappali tagozaton tanulók létszáma közel háromszorosára, az esti képzésben résztvevőké majdnem kétszeresére, míg a levelező-képzésben és a távoktatásban a létszám több mint hétszeresére nőtt (*Berde – Ványolós, 2006*).

Felsőoktatás iránti kereslet növekedése nemzetközi és hazai viszonyok között is számos okra vezethető vissza, melyek közül talán a következők a legfontosabbak:

- A gazdaságban képzettebb, a fejlett technológiát is alkalmazni képes munkaerő iránti szükséglet növekedése. Az élelmiszergazdaságban ezt egyrészt a tudásmenedzsment megjelenésével, másrészt a mezőgazdaság multifunkciós jellegének erősítésével kapcsolatos alrendszerek és objektív folyamatok jelenítik meg.
- Az élethosszig tartó tanulás jelensége.
- Nő a diákokn felsőoktatásban eltöltött ideje, például a kisebb vállalkozásoknak pedig alapvető igénye, hogy döntéshozóik ne csak egy szakterületen rendelkezzenek korszerű, naprakész ismeretekkel.
- A szabadidő növekedésével, a technikai feltételek javulásával, valamint a globalizáció eredményeként az információk áramlásának felgyorsulásával nőtt a tanulás, mint fogyasztási jószág iránti kereslet is.

A fenti, elsősorban objektív körülményekre a magyar felsőoktatásnak is reagálnia kellett. Az első, ösztönös válasz a hallgatói létszámok drasztikus nö-

velése volt, melynek káros hatásai nagyon gyorsan nyilvánvalóvá váltak. A képzési színvonal csökkenése, a felsőoktatási intézmények számának jelentős növekedése, valamint az állami finanszírozás arányának relatív csökkenése következtében olyan versenyhelyzet alakult ki a felsőoktatási intézmények között, melyre semmilyen szempontból nem voltak felkészülve. Ráadásul a magyar felsőoktatás számára külső kényszerré vált az európai felsőoktatáshoz történő alkalmazkodás, illetve az oktatásban is kivédhetetlen globális versenyben való részvétel (*Török, 2006*).

A 90-es évek közepétől tapasztalt folyamatos szervezeti változások után, a 2005-ben hatályba lépett új felsőoktatási törvény egyik eredményeként, 2006 szeptemberétől valamennyi felsőoktatási intézményben bevezetésre került az úgynevezett lineáris képzési rendszer (*Dinnyés et al., 2006*).

1. A SZÁMVITELI OKTATÁS LEHETSÉGES CÉLJAI AZ AGRÁR-FELSŐOKTATÁSBAN

Az agrár-felsőoktatási intézményekben végzett számviteli oktatás céljának meghatározásánál nem a számvitel, hanem a gazdasági életben az üzleti, jelesül a gazdálkodást végző szakemberek igényeiből kell kiindulni. Ennek megfelelően az oktatás funkciója nem lehet valamilyen fokú könyvelői képesség elsajátíttatása, hanem ismeretek átadása:

- A számvitel szempontrendszerében szükséges áttekinteni a más tantárgyak keretében oktatott gazdasági alapismereteket.
- Számviteli és adózási alapismeretekre még a nem gazdasági szektorokban dolgozóknak is szükségük van.
- A gazdálkodó szervezetek beszámolóinak tartalmát minden gazdálkodói, vagy döntési helyzetbe kerülő személynek tudnia kell értelmezni és értékelni.
- A számviteli alapismeretekkel rendelkezőknek általában jobb az érdekérvényesítő képességük.
- Az agrár-felsőoktatásban fontos a számvitel filozófiájának megismertetése, mint az egyes gazdasági események könyvelési rutinjának elsajátíttatása.
- A számvitel sajátos gondolkodásmódja az információk rendszerében elfoglalt különös helyzete, valamint több ezer éves történelme következtében erősen specializálódott nyelvezetet, fogalmi rendszert hozott létre. Ebből számtalan félreértés adódik, a köznyelvben, sőt az oktatásban is.
- A számviteli kommunikáció jellemzőinek elsajátítása sokat segíthet a szakemberek tárgyalásaiban, magatartásában, döntéseiben.

2. AZ AGRÁRFELSŐOKTATÁS A SZÁMVITELI OKTATÁS KERETE

A 2007. évi felsőoktatási felvételi tájékoztatóban *12 intézmény hirdetett meg az agrárképzés területén BSc szinten 13 szakot* (1. ábra).

Ezek tanrendjében a számvitel oktatása egy félévben, két órás előadás és egy órás gyakorlat órabeosztással történik. Ez a képzés nem elegendő. A tantervek hibájának korrekciójára egy kis esélyt adhat a tantárgy elhelyezése, a hatodik félévben legalább az érdeklődő hallgatók fakultatív tárgyként elsajátíthatják a minimális számviteli ismereteket.

A gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szakon a cél olyan gazdasági vidékfejlesztési agrármérnökök képzése, akik képesek a termeléssel, szolgáltatással, szaktanácsadással összefüggő szervezési és irányítási feladatok ellátására.

Ezen az alapszakon a számvitelt két félévben, heti két óra elmélet és két óra gyakorlat órabeosztással oktathatjuk.

A masterképzés szakstruktúráját a felsőoktatási intézmények konzorciumai most alakítják ki. *A PhD képzések* tartalmát a felsőoktatási intézmények doktori iskolái határozzák meg. A képzésnek ezen a szintjén már nem érvényesül az átjárhatóság követelménye. A doktori képzés célja a felsőoktatásban részt vevő oktatók és a tudományos munkát végző kutatók képzése. Ezért a képzésben a számviteloktatás tartalma az egyes doktori iskolák konkrét igényei szerint alakul.

3. A SZÁMVITELI INFORMÁCIÓK FELHASZNÁLÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ISMERETEK OKTATÁSA

A számviteli oktatáshoz tartozó tantárgyak kialakításánál az előző fejezetekben ismertetett célokat, a feltételrendszert jelentő agrárképzés igényeit és az ágazat sajátosságait célszerű figyelembe venni.

A számvitel a gazdasági információk rendszerében

Az oktatás természetesen a számvitel fogalmának, céljainak, a számviteli törvény céljának, illetve az ehhez kapcsolódó alapvető gazdasági fogalmak ismertetésével kezdődik. Ezek ismeretére alapozva lehet értelmezni a megbízható és valós összkép tartalmát, mely egyben meghatározza a vállalkozók számvitellel kapcsolatos ellenérzéseit, kifogásait. Meggyőződésem szerint a számviteli szakembereknek már az oktatás folyamatában is figyelembe kell venniük a gyakorlatban megfogalmazott objektív és szubjektív kritikákat, mert ellenkező esetben nincs lehetőség eredményes párbeszédre, hatékony együttműködésre.

A számviteli munka feltételrendszerének oktatásáról. A következő témakörben a számviteli munka feltételrendszerét célszerű a hallgatókkal megismertetni. A feltételrendszer elemei közül a fontosabbak: *A számvitel hatókörét* meghatározó számviteli törvényből az e törvény hatálya alá tartozó vállalkozásoknak, szervezeteknek, gazdálkodóknak a számvitel szempontjából fontos jellemzőinek ismertetése. A vállalkozás környezete *a belső környezeten* keresztül is jelentős hatást gyakorol a számviteli munka mindenapjaira. A vállalkozás belső környezetének tekintjük azokat a gazdálkodást befolyásoló tényezőket, melyek a tevékenységi rendszerében részt vevő szereplők vállalkozáson kívüli meghatározottságából származnak. A számvitel szakfeladatát ellátó apparátus is egy önálló szempontokkal, cél- és értékrendszerrel bíró szervezet. Ezt a körülményt a sikeres együttműködés érdekében a vállalkozás vezetésének és többi szervezeti egységének is célszerű figyelembe venni. A számviteli munka feltételrendszerének ilyen szempontból történő vizsgálata és bemutatása is fontos érv az oktatásban a súlypontok újragondolására.

A számvitel feltételrendszerét meghatározó következő tényezőcsoport *az információáramlás jellemzőiként* foglalható össze. A téma oktatásával talán hozzájárulhatunk a gazdasági eseményeket kísérő bizonylatok kiállításának elmaradása miatt keletkező veszteségek, feszültségek csökkentéséhez. A bizonylatokon belül fontos területnek tartom az értékesítést kísérő bizonylatok jellemzőinek bemutatását. Véleményem szerint olyan agrárszakember nem hagyhatja el a felsőoktatási intézményt, aki nem tudja, hogy például a nyugta sem adóügyi, sem számviteli szempontból nem bizonylat.

A mezőgazdaság sajátosságai közül a számvitelre gyakorolt hatás szempontjából a biológiai szervezetek sajátosságaira szükséges felhívni a figyelmet. Természetesen ennek gazdálkodási oldaláról a hallgatók többet is tudhatnak, mint a számvitel oktatói, de azokat az ismereteket célszerű felvenni a tantárgy tematikájába, melyek befolyásolják az ágazatban működő vállalkozások számviteli munkáját.

Többek között gondolok itt a biológiai átalakulás speciális jellemzőire, a betakarításra, mint egy biológiai eszköz életfolyamatának megszüntetésére, a növények és állatok átalakulási képességére és ennek irányíthatóságára, valamint az ehhez kapcsolódó értékelési feladatok problémáira, a biológiai átalakulás kimeneteinek sokféleségére, a föld mint erőforrás meghatározó szerepére, a naptári évtől eltérő mezőgazdasági évre, a mezőgazdasági termelés ciklikusságára és szezonalitására, vertikális jellegére, a munkafolyamat és a termelési folyamat elválására.

A számviteli munka feltételeit meghatározó elemek közé tartoznak még a piaci szereplők információigényét meghatározó tényezők, az információk gyűjtésének, kezelésének, tárolásának, szolgáltatásának technológiája, a vállalkozás anyagi, finanszírozási jellemzői és a számvitel szabályozási környezete, de ezeket a témaköröket terjedelmi korlátok miatt csak felsorolni tudom.

A számviteli munka kereteinek oktatásaként a számvitel szabályozásával, kiemelten a számviteli törvénynek a pénzügyi beszámolókra vonatkozó előírásaival indokolt foglalkozni. Tulajdonképpen ez nem más, mint a célok és a feltételek kapcsolatából kialakult, minden vállalkozásra egységesen érvényes követelményrendszer. A keretek meghatározásánál célszerű *a számvitel jogi szabályozásának* alapjaival megismertetni a hallgatókat. A hangsúlyt a számviteli szolgáltatás szabályozására ajánlatos helyezni, mert a gazdaságban dolgozó agrárszakembereknek vezető, vagy vállalkozói pozícióban ennek figyelembevételével kell kapcsolatukat a számviteli szervezettel kialakítaniuk, ismerve a könyvviteli és könyvvizsgálói szolgáltatások törvényben meghatározott tartalmát, korlátait és jogosítványait, valamint a tevékenységekre vonatkozó kötelező előírásokat.

A beszámoló elemei részt a mérleg kettő és az eredménykimutatás négy típusának, jellemzőinek, felhasználásuk eltérő lehetőségeinek, valamint a beszámoló formákra (egyszerűsített beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló, éves beszámoló, konszolidált beszámoló) vonatkozó törvényi szabályozás bemutatásával kezdjük. Itt a fő cél a hallgatók felkészítése a számviteli beszámoló olvasására, értelmezésére, illetve – ha döntési pozícióba kerülnek – az egyes típusok közötti választáshoz szükséges információk átadása.

A vagyon mérlegfordulónapi állapota és az üzleti évben realizált eredmény statikus bemutatása után *a gazdasági események beszámolóra gyakorolt hatásával* lehet megismertetni a hallgatókat. Nagyon fontos felhívni a figyelmet a vagyonváltozást, illetve az eredményváltozást okozó, továbbá a pénzmozgással, illetve a pénzmozgással nem járó gazdasági események különbségére.

A vállalkozások számára alapvető kérdés *a gazdasági események és a vagyon változásának bizonylatokon történő rögzítése*. A számviteli törvény meghatározza azokat a feltételeket, melyek kielégítése nélkül egy okmány nem válhat számviteli bizonylattá. Ha nem megfelelő bizonylatot állít ki, vagy fogad el egy vállalkozó, akkor a bevételt és a költséget nem számolhatja el, nem tudja dokumentálni vagyonát és eredményét.

Végül *a számvitelhez kapcsolódó felelősség jogi szabályozása*. A jog a számvitellel kapcsolatos felelősséget a gazdálkodó képviseletére jogosult személy(ek)re terheli és nem a könyvelőkre. Több képviseletre jogosult személy esetén a képviselők felelőssége egyetemleges, tehát minden képviselővel szemben önállóan kerülhetnek megállapításra az esetleges büntetési tételek. Az oktatás feladata a hallgatók tájékoztatása erről a felelősségi rendszerről.

A számvitelnek és a pénzgazdálkodásnak a gazdasági információk rendszerében elfoglalt helyéről a fenti címszavakban tárgyalt ismereteken felül az oktatás első félévében még a számvitel és az idő kapcsolatának, a számviteli alapelvek, könyvvezetés, a költségszámítási módszerek, a vállalkozói csoportok vállalatainak együttes kezelése, a sajátos beszámolási kötelezettségek kérdéseit kell a tantárgyi tematikába felvenni. Mivel a tanulmányom második részében bemutatott tematikák szerint csak a gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki alapképzési szakon van lehetőség a számvitel két féléves oktatására, a többi alapszakon a számviteli információk tartalmáról és felhasználási lehetőségeiről csak fakultatív tárgy keretében van lehetőség.

A számviteli információk tartalma és felhasználási lehetőségei

A témakörben elsőként a számvitel eszközeivel, másodikként a számvitel vállalkozáson belüli rendszerét meghatározó területekkel, harmadikként pedig a számviteli információszolgáltatás tartalmával és felhasználási lehetőségeivel szükséges a hallgatókat megismertetni.

a/ *A számvitel által használt eszközök* egyrészt befolyásolják a terület szakembereinek gondolkodásmódját és kommunikációját, másrészt a különböző szintű vezetői pozíciókban az agrárszakemberek is találkoznak számviteli kimutatásokkal, összesítésekkel, melyek használata lehetetlen az eszközrendszer alapszintű, minimális ismerete nélkül. A számviteli eszközöket kilenc oktatási témakörbe lehet sorolni, melyek közül a terjedelmi korlátok miatt csak néhányat tudok nagy vonalakban bemutatni. A kihagyott témakörök: az egységes számlakeret, kontírozás, kalkuláció, konszolidálás módszertana, az árfolyamszámítás eszközei.

A számviteli munka legalapvetőbb eszközei *a főkönyvi számlák*, melyek szerkezete, adattartalma egyrészt alkalmas a gazdasági események egységes elvek alapján történő nyilvántartására, másrészt struktúrája alapján megállapítható a bemutatott vagyon- vagy eredményelemek alakulása. Jellemzőik megismerése azért is fontos, mert ehhez az eszközhöz kapcsolódnak a számvitel legspeciálisabb fogalmai, például tartozik oldal, követel oldal, megterhelés, elismerés, egyenleg.

A számviteli nyilvántartás, mint számviteli eszköz a vállalkozásnál megvalósult gazdasági eseményekről a számviteli törvényben meghatározott szabályok szerint vezetett tételes kimutatás. Az agrármérnökök mindhárom típusával, az alapnyilvántartással, az analitikus nyilvántartással és a főkönyvi (szintetikus) nyilvántartással is találkoznak a mindennapok gyakorlatában. A három nyilvántartási forma szorosan összefügg, és mivel a vállalkozás ügyvezetésének hatáskörébe tartozik a nyilvántartások körének kialakítása, ezért az oktatás része kell hogy legyen a választási lehetőségek bemutatása.

A számvitel fontos eszköze *a leltározás, és ennek eredménye a leltár*, mert egyrészt alátámasztja, bizonyítja, másrészt ellenőrzi a könyvelésben és a beszámolóban kimutatott adatok helyességét, valódiságát. Fontosságát az is növeli, hogy ebben a tevékenységben a műszaki, kereskedelmi és termelési funkciókat végző szakembereknek van meghatározó szerepük, a könyvelők csak kisegítő és értékelő feladatokat látnak el.

A beszámoló tartalmát lényegesen meghatározó számviteli eszköz *a vállalkozás vagyonának értékeléséhez használt módszertan*. Az oktatásnak ebben a szakaszában a hallgatókkal azokat az értékelési eljárásokat kell megismertetni, melyek egyrészt több vagyonelemnél használhatók, másrészt megfelelnek a számviteli törvény előírásainak, mert a

vagyon értékelésének célja: a vállalkozás éves beszámolójában a vállalkozás vagyona a számviteli törvényben megfelelő értéken jelenjen meg. Ennek megfelelően itt csak az értékelés általános szabályaival, a választási lehetőségekkel kell a hallgatókat megismertetni, annak érdekében, hogy döntési pozícióban képesek legyenek a vállalkozás számára optimális megoldás kiválasztására.

A könyvvizsgálat, mint számviteli eszköz oktatásánál az alapvető könyvvizsgálati eszközöket kell bemutatni a hallgatóknak. Ezek az eljárások határozzák meg a könyvvizsgálatok részletességét, a vizsgálati területeket, de a könyvvizsgáló vállalkozásnál tanúsított viselkedését is. Általánosságban az elemző eljárások az összehasonlító mutatószámokra, a gazdálkodó várható eredményeire, a hasonló üzletágakra, vállalkozásokra vonatkozó információkra, statisztikai és nem statisztikai mintavételezési eljárásokra terjednek ki (Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok 520, 530 számú standardok). A képzési cél itt sem a könyvvizsgálati módszerek elsajátíttatása, hanem az agrárszakemberek felkészítése a könyvvizsgálóval való kapcsolattartásra, hatékony kommunikációra

b/ *A számvitel területeit* két nagy csoportba célszerű sorolni. Az első csoport a számviteli munka szabályozása, melyhez a számvitel ügyrendjének, a számviteli politikának és az ehhez kapcsolódó, az anyagi folyamatok nyilvántartásának jellemzőit meghatározó szabályzatok kialakításának témakörei tartoznak. A lehetőségek közti választás minden esetben az ügyvezetés jogköre és felelőssége. A második csoportban a számviteli munkát, mint önálló rendszert indokolt bemutatni, melynek egy lehetséges csoportosítása a következő:

A könyvvezetés és a könyvvitel speciális területe *a költségelszámolás* rendszere. Különösségét a becslések és a kalkulációk nagyobb szerepe adja. Ennek a számviteli részrendszernek kell realizálnia a vállalkozások önköltségszámítási szabályzatában meghatározottak szerint a költségek felosztását, az egyes termékek termelésének és értékesítésének folyamatában. Az agrármérnökök oktatásánál ezekre az összefüggésekre célszerű nagyobb hangsúlyt helyezni, és nem a költségelszámolási technikák alapos elsajátíttatására.

A számvitel alrendszerei közül végül *a könyvvizsgálattal* indokolt a hallgatókat megismertetni. A könyvvizsgálatnak, mint számviteli alrendszernek a jellemzőit célja határozza meg, mely röviden: meggyőződni arról, hogy a gazdálkodó éves beszámolóját lényeges hiba nélkül állította össze, tehát a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét a számviteli törvénynek és a valóságnak megfelelően mutatja be. A könyvvizsgáló ezt a célt figyelembe véve tervezi és szervezi tevékenységét, fogalmazza meg kérdéseit az ügyvezetés részére, és gyűjti jelentéséhez a bizonyítékokat (Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok 350, 500 számú standardok).

A fentieken kívül az oktatás tematikája még a könyvvezetés és könyvvitel rendszeréhez, a beszámoló elkészítéséhez és a vállalkozói csoportok összevont (konszolidált) beszámolójának összeállítási módszereihez szükséges információkat tartalmazza.

c/ Számviteli információk felhasználásának lehetőségei. Elsőként a vállalkozás alkalmazottai által használt, illetve elérhető számviteli összesítő kimutatások közé sorolható jelentések, munkaanyagok tartalmi és formai jellemzőit lehet megismertetni a hallgatókkal. Ide tartoznak a főkönyvi számlakivonatok, a főkönyvi kivonat, a forgalmi kimutatás és a záró kimutatás. Az összesítő kimutatások a számviteli munkában a feldolgozás és az adatszolgáltatás első eredmé-

nyeit tartalmazzák. Ennek megfelelően az agrármérnököket az olvasásukra és értelmezésükre kell felkészíteni, és nem az összeállításuk módszerére.

Másodikként a pénzügyi és vezetői számvitel információs rendszerében elfoglalt helyzetének különbségeivel kell a hallgatókat megismertetni. A fő feladat a két számviteli szemléletmód közötti különbség és az ennek ellenére fennálló szoros kapcsolat bemutatása.

Terjedelmi okok miatt nem tárgyalt oktatási blokkok a következők: költségellenőrzés, értékkategóriák, mérleg- és költségelemzés, közzététel szabályai.

A számvitel oktatása a Master és PhD képzésben

A Master és a PhD képzés az agrár képzési irányban a gazdasági ismeretek oktatására egyrészt kevés időt biztosít, másrészt nem teszi szükségessé az ismeretanyag elméleti, tudományos oldalának elmélyítését sem. Továbbra is segédtudomány oktatásáról van szó, tehát a tematika összeállításánál a képzési főirányt, illetve a képzési célt kell meghatározónak tekinteni.

A gazdasági tudományokon belül a számvitel szempontjából még határozottabban érvényesek a fenti megállapítások. Ezért a Master képzési szakaszban a következő témacsoportokat lehet eredményesen oktatni, a tervezett tanrendnek megfelelően, fakultatív tárgyként:

- A vállalkozói csoportok számviteli sajátosságai.
- A vagyonértékelés módszerei, különös tekintettel a számvitel rendszerében is elfogadott eljárásokra.
- A költségelszámolási rendszereket egyrészt a döntési lehetőségek miatt, másrészt az elemzések adatbázisának értelmezése érdekében kell a hallgatókkal megismertetni.
- A projektek megvalósításához szükséges információs rendszerek és a számvitel kapcsolatának oktatása különösen a támogatások igénybevételéhez feltételül szabott adminisztrációs kötelezettségeknek a vállalkozás számviteli rendszerébe történő illesztése miatt fontos.
- A mérlegelemzés oktatása szorosabban épülhet az alapképzés oktatási tematikájára. Ennél a témakörnél elképzelhető a lineáris képzés egyik alapgondolatának, a képzési szintek egymásra épülésének megvalósítása, mégpedig a legújabb tudományos eredmények (például Balanced Score Card és a számvitel kapcsolata) oktatásával.
- Számvitel és kommunikáció. A nagyobb vállalkozások vezetésére és a vidéken folyó fejlesztések irányítására alkalmas agrárszakemberek képzésében hasznos elem az információáramlás formáinak, hatásának, veszélyeinek, problémáinak bemutatása. Gondolok itt a vállalkozások, projektek, térségek PR rendszereinek és a számvitelnek a kapcsolatára, vagy az agrár-, illetve a számviteli szakemberek között meglévő kommunikációs rés okainak, tartalmának, formáinak vizsgálatára.

A PhD képzésben az agrárképzés specializáltságához és a tudományos kutatás igényeihez szükséges a számviteli oktatás választható témaköreit igazítani. Ennek megfelelően az alábbi témakörök meghirdetésére kerülhet sor:

- A gazdasági elemzések támogatására foglalkozni lehet a gazdasági információk tartalmának különbségével a számvitelben és a más gazdaságtudományi ágakban (statisztika, pénzügy, vállalatgazdaságtan, üzemtan, marketing stb.), illetve ezek kezelésének módszereivel.
- Lehetőséget kell biztosítani a speciális ágazatok és szervezetek (pénzügyi vállalkozások, biztosító intézetek, költségvetési szervek, nonprofit szervezetek)

számviteli és beszámolási sajátosságainak megismerésére.

- A nemzetközi gazdasági összehasonlítások támogatására a más országokban alkalmazott számviteli rendszerek, szabályozás is lehet egy választható tantárgy témája.

1. ábra

Agrár felsőoktatási intézmények és meghirdetett agrár szakok 2007

Intézmény	Élelmiszer-mérnök	Állatte-nyésztő mérnök	Gazdasági és Vidékfejlesztő agrármérnök	Informatikus és szakigazgatási agrármérnök	Kertész-mérnök	Környezetgaz-dálkodási agrármérnök
Budapesti Corvinus Egyetem Élelmiszer-tudományi Kar	■					
Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar			■	■		
Debreceni Egyetem Mezőgazdaság Tudományi Kar	■	■			■	■
Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar			■			
Károly Róbert Főiskola Agrár és Vidékfejlesztési Kar			■	■	■	■
Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kar						
Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar						
Nyugat-Magyarországi Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar	■	■	■			■
Pannon Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar		■	■		■	■
Szent István Egyetem Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar		■			■	■
Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar						
Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kar			■			■

Forrás: Felsőoktatási Felvételi tájékoztató 2007 alapján saját feldolgozás

Agrár felsőoktatási intézmények és meghirdetett agrár szakok 2007

Intézmény	Mezőgaz-dasági mérnök	Növény-termesztő mérnök	Természet-védelmi mérnök	Vadgazda mérnök	Mezőgazdasági és Élelmiszeripari gépészmérnök	Erdő-mérnök	Környezet-mérnök
Budapesti Corvinus Egyetem Élelmiszer-tudományi Kar							
Debreceni Egyetem Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar							
Debreceni Egyetem Mezőgazdaság Tudományi Kar	■	■	■	■			
Kaposvári Egyetem Állattudományi Kar	■	■	■				
Károly Róbert Főiskola Agrár és Vidékfejlesztési Kar	■	■		■			
Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Főiskolai Kar	■				■		
Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar						■	■
Nyugat-Magyarországi Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar	■						
Pannon Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar	■	■	■				
Szent István Egyetem Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar	■	■	■	■			■
Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar	■			■			
Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kar	■						

Forrás: Felsőoktatási Felvételi tájékoztató 2007 alapján saját feldolgozás

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Berde É. – Ványolós I. (2006): A felsőoktatási döntéshozatal szemetesládája. Közgazdasági Szemle, május – (2) Dinnyés J. – Illés B. Cs. – Lehota J. – Molnár J. – Szabó L. – Villányi L. – Zsarnóczai J. S. (2006): A Szent István Egyetem közgazdász-gazdálkodási szakán folyó képzés. Gazdálkodás, 3. sz. – (3) Felsőoktatási felvételi tájékoztató 2007 – (4) Kornai J. (2006): A társadalomtudományok elkülönüléséről és együttműködéséről. Közgazdasági Szemle, 10. sz. – (5) Lukács J. (2005): A számvitel oktatása a bolognai folyamatban. Számviteli oktatók konferenciája, Corvinus Egyetem, 2005. január 27. – (6) Magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok (2006) MKVK – Török Á. (2006): Az európai felsőoktatás versenyképessége és a liszaboni célkitűzések. Mennyire hihetünk a nemzetközi egyetemi rangsoroknak? Közgazdasági Szemle, április – (7) www.agr.unideb.hu